

Peter Gabor

Zgodovinski pregled karierne orientacije na slovenskem

»Prve poklicne svetovalnice so se rodile v Ameriki leta 1908, kot rezultat industrializacije, mehanizacije proizvodnje in kot posledica tega, vedno večja delitev dela. Z delitvijo dela se je dvignila proizvodnja, bilo je več nesreč pri delu in pojavile so se poklicne bolezni. Nastal se je problem, kako postaviti pravega človeka na pravo mesto in kako čim bolj izkoristiti človekove sposobnosti. Psihologija in medicina dela sta postali pomembna dejavnika v nadaljnjem razvoju gospodarstva« (Šlibar, 2015, str. 1).

»Prvi formalni karierno svetovalni center na svetu je leta 1908 v Bostonu za adolescente ustanovil Frank Parsons« (Hartung in Blustein, 2002, v Leahy, Rak in Zankas, 2016, str. 4; Hershenson, 2016, str. 255).

V Evropi so se začele **poklicne svetovalnice** širiti po letu 1910 (Šlibar, 2015, str 1).

Začetki pred drugo svetovno vojno

»»Za začetek poklicnega svetovanja na slovenskih tleh se šteje (Oman, 1976) ustanovitev Banovinske poklicne svetovalnice, ki jo je na pobudo obrtnikov in strokovnih šol leta 1938 v Ljubljani ustanovila banska uprava kraljevine Jugoslavije«. Takrat se je ta dejavnost imenovala **poklicno svetovanje**« (Niklanovič, 2011, str. 13).

»Tu so se začeli strokovno ukvarjati s poklicnim usmerjanjem, svetovanjem in posredovanjem poklicev. Najprej so delali le z vajenci pri obrtnikih, kasneje pa še z dijaki srednjih in višjih šol. V naslednjih dveh letih je poklicna svetovalnica svoje delo razširila. Povezala se je s šolsko polikliniko in sodelovala z njo pri usmerjanju učencev v poklice. Spremljali so svetovance v šoli in na delovnih mestih in bili z njihovimi rezultati zelo zadovoljni (nad 90% jih je bilo uspešnih)« (Šlibar, 2015, str. 1).

»Poklicna svetovalnica je delovala le do začetka druge svetovne vojne, ukvarjala se je s svetovanjem za izbiro poklica, delovala je z omejenimi viri, zato tudi ni mogla obravnavati velikega števila kandidatov. Drugih dejavnosti (informiranje, poklicna vzgoja ipd.) ni izvajala. Koncept dela je bil precej drugačen kot danes, saj je takrat svetovanje temeljilo na **rezultatih zdravniških in psiholoških pregledov**« (Niklanovič, 2011, str. 13).

»Pomembno vlogo so že takrat imele osnovne šole, saj so bile poklicane, tako kot danes, da svoje učence poklicno usmerjajo in jim svetujejo. Kot predhodnike službe poklicnega

usmerjanja in svetovanja štejemo **osnovnošolske učitelje**. Ti so čutili potrebo in dolžnost, da poskrbijo za svoje učence in jim pomagajo do ustreznega učnega ali delovnega mesta« (Šlibar, 2015, str. 1).

»Med II. svetovno vojno je dejavnost poklicnih svetovalnic zamrla« (Šlibar, 2015, str. 1).

Po drugi svetovni vojni

»Po drugi svetovni vojni se je razvoj poklicnega svetovanja pričel na začetku petdesetih let. Takrat so začeli uporabljati izraz **poklicno usmerjanje**« (Niklanovič, 2011, str. 13).

»Na predlog dr. Mihajla Rostoharja je leta 1951 tedanje ministrstvo za delo sklicalo strokovnjake z raznih področij na posvet o ustanovitvi poklicne svetovalnice v Ljubljani. Na tem posvetu so posredovali mnoge konstruktivne predloge. Pomemben sklep tega posveta je bil, da je potrebno organizirati poklicno usmerjanje v naši republiki in s tem so postavili temelje današnjega poklicnega svetovanja« (Šlibar, 2015, str. 1).

»Leta 1952 je bila na pobudo dr. Rostoharja ustanovljena poklicna svetovalnica v Ljubljani, ki je delovala v okviru Centralnega higienskega zavoda LR Slovenije. Na začetku jo je tudi vodil« (Šlibar, 2015, str. 1).

»Naši strokovnjaki so se povezovali s kolegi v bivši Jugoslaviji in opravili mnogo posvetov in izobraževanj s področja poklicnega svetovanja. Zakonsko so bile naloge poklicnega svetovanja prvič omenjene v **Odredbi o organizaciji posredovanja dela v letu 1952**, pozneje pa je področje poklicnega svetovanja urejal Zakon o delovnih razmerjih iz leta 1957, Splošni zakon o šolstvu iz leta 1958 in Zakon o osnovni šoli iz leta 1959« (Šlibar, 2015, str. 1).

»Leta 1955 je pričel Zavod za proučevanje dela in varnosti pri delu LRS v Ljubljani v povezavi z Upravo za posredovanje dela LRS s konkretnimi pripravami za ustanavljanje **referatov za izbiro poklica pri okrajnih posredovalnicah za delo**. Marca so začeli delati referenti za poklicno svetovanje, ki so jih strokovno usposobili na posebnih seminarjih v zavodu za proučevanje dela in varnosti pri delu« (Šlibar, 2015, str. 2).

»V prvih letih svojega delovanja so v povojnih na novo ustanovljenih poklicnih svetovalnicah predvsem sestavljali, izdelovali in standardizirali **psihodiagnostična sredstva**. Prav tako so opravljali znanstvene raziskave na področju psihologije dela in industrijske psihologije. Preverjali so testne metode, ki so jih uporabljali še v Banovinski poklicni svetovalnici in preučevali nove, ki so jih uvajali na zahodu« (Šlibar, 2015, str. 2).

»Glavne naloge referatov za izbiro poklica so bile: skrb za strokovno usposobljene kadre, skrb za testni material, organizacija izdajanja informacij o poklicih, opravljanje potrebnih analiz, pomoč poklicnim svetovalnicam« (Šlibar, 2015, str. 2).

»Veliko pozornost so namenili pomoči pri iskanju ustreznih učnih in delovnih mest invalidom in tako imenovani problematični mladini« (Šlibar, 2015, str. 2).

»V tistih letih se je začela na osnovnih šolah razvijati **šolska psihologija**, zaposlovati so se začeli prvi šolski psihologi. Izkušnje o šolski psihologiji in njeni vlogi je v naše kraje prinesel iz Francije v sodelovanju z UNESCOM prof. B. Andree« (Šlibar, 2015, str. 2).

Šolsko »posvetovanje v Celju leta 1957 je bilo namenjeno spremenjeni vlogi poklicnega svetovanja v šolah ob pripravljajoči se šolski reformi. Pomembne se zdijo tri točke programa, ki jih je ta posvet naslovil na pripravljavce šolske reforme: uvajanje službe informiranja o poklicih (z nalogami poklicnega usmerjanja, bi morali biti seznanjeni vsi učitelji na šoli), tesno sodelovanje šole z vsemi tistimi dejavniki, ki lahko koristno vplivajo na usmerjanje mladine v poklice, uvedba novega učnega predmeta v zadnji razred osnovne šole - izbira poklica« (Šlibar, 2015, str. 2).

»V tiste čase sodi tudi utiranje poti **industrijske psihologije** v podjetja. Pomembna naloga industrijske psihologije je bila analiza delovnih mest. S tem smo dobili mnoge manjkajoče podatke o poklicih« (Šlibar, 2015, str. 2).

»Do večjega razmaha poklicnega usmerjanja je prišlo šele **koncem petdesetih let**, ko je v Sloveniji delovalo že **15**« (Niklanovič, 2011, str. 13) **poklicnih svetovalnic v okviru okrajnih posredovalnic za delo.**

»Koncept poklicnega usmerjanja je bil po eni strani močno vpet v takratni politični sistem, po drugi strani pa je vse bolj vključeval mednarodno priznana načela poklicnega usmerjanja (na primer definiranje poklicnega odločanje kot procesa, načela Mednarodne organizacije za delo ipd.)« (Niklanovič, 2011, str. 13).

»Od strok sta imeli v tem obdobju najmočnejši vpliv **psihologija in medicina**. V konceptu dejavnosti je bil poudarek na svetovanju, ki je temeljilo na psihološki in medicinski diagnostiki« (Niklanovič, 2011, str. 13).

»Svetovanje je bilo definirano (Oman, 1976, str. 28) kot dejavnost, v kateri: »Dobi kandidat poklicni nasvet glede vključitve v tista področja dela oziroma poklice, ki so s stališča subjektivnih možnosti in objektivnih okoliščin zanj najbolj primerni«« (Niklanovič, 2011, str. 13).

»Tak koncept dela se je obdržal vse do sedemdesetih« (Niklanovič, 2011, str. 13).

»Iz te definicije je razvidna takratna **direktivna doktrina** svetovanja. To je bilo takrat običajno, ne le v poklicnem usmerjanju temveč tudi na mnogih drugih področjih. V skladu s to doktrino ima svetovalac vlogo eksperta, ki na podlagi diagnoze oblikuje nasvet, od svetovanca pa se pričakuje, da bo nasvet upošteval in se 'pravilno' odločil« (Niklanovič, 2011, str. 13).

»Po drugi strani pa je definicija zanimiva tudi zato, ker vsebuje stališče stroke do večne dileme, s katero se spopada karierna orientacija v vseh fazah razvoja in v vseh družbenih sistemih. »Gre za dilemo ali naj bo odločitev posledica želja posameznika ali naj upošteva potrebe okolja« (Watts, 1996). Že prvotna definicija poklicnega usmerjanja v Sloveniji je praktike v poklicnem usmerjanju zavezovala k iskanju takšne poklicne in izobraževalne odločitve, ki bi bila po eni strani v skladu z željami in interesi posameznika, po drugi strani pa z možnostmi v okolju, t.j. realna« (Niklanovič, 2011, str. 13).

»Poklicno usmerjanje se je kasneje razvilo v izdelan sistem, ki so ga izvajali **poklicni svetovalci**, povečini so bili psihologi, na **Zavodu RS za zaposlovanje**« (Niklanovič, 2011, str. 14).

Ti so delali v glavnem z učenci osnovnih šol, kot pomoč pri odločanju za nadaljnje izobraževanje. »Obstal je nacionalni program poklicnega usmerjanja, ki je vključeval celotno generacijo učencev. To značilnost programa so poimenovali 'generacijski pristop'. Program je vključeval testiranje učencev sedmih razredov s testom intelektualnih sposobnosti, predavanja za sedme razrede itn. V osmem razredu se je nadaljeval z anketo o izbiri poklica, timskimi konferencami (na katerih so je tim oblikoval oceno o ustreznosti izobraževalno/poklicne namere za vsakega učenca posebej), zbiranjem prijav za vpis v srednje šole, individualnim svetovanjem ipd.« (Niklanovič, 2011, str. 14).

Obdobje od 1960 - 1980

»Leta 1960 se je reorganiziral Zavod za proučevanje dela in varnosti pri delu. Ustanovljen je bil Zavod SRS za produktivnost dela, ki je imel nalogo pripravljati **psihodiagnostična sredstva in psihološko svetovanje odraslim v podjetjih**« (Šlibar, 2015, str. 2-3).

»Z novim zakonom o službi zaposlovanja je bila ravno tako leta 1960 ukinjena služba posredovanja dela in z njo služba poklicnega svetovanja v tedanji obliki. Po novem je bila organizirana kot integralni del nalog **novega zavoda za zaposlovanje**. Mreža zavodov za zaposlovanje je takrat obsegala 37 zavodov in 29 izpostav« (Šlibar, 2015, str. 3).

»Takrat so se **delavci na področju poklicnega svetovanja strokovno osamosvojili**. Kmalu se je izkazalo, da tako razdrobljena mreža ne more biti dovolj učinkovita, saj ni imela dovolj strokovno usposobljenih kadrov. Da bi to pomanjkljivost odpravili, je republiški zavod leta 1964 izdelal predlog teritorialne razdelitve zavodov za zaposlovanje. V tem predlogu je opredelil tudi minimalni profil funkcionalne dejavnosti komunalnega zavoda za zaposlovanje delavcev, ki ga je nekaj let pozneje predelal v Enotni program dela. Na podlagi tega predloga je bilo leta 1966 ustanovljenih **devet komunalnih zavodov za zaposlovanje** ..., ki so imeli 52 izpostav (35 z vsaj enim stalno zaposlenim uslužbencem)« (Šlibar, 2015, str. 3).

»V šestdesetih letih so se v šolah pričele širiti **šolske svetovalne službe**, ki so začele aktivno sodelovati pri izvajanju programa poklicne orientacije. Poklicna orientacija je predstavljala le manjši del dejavnosti šolskih svetovalnih služb, ki so se sicer ukvarjale in se še danes ukvarjajo z različnimi področji dela« (Niklanovič, 2011, str. 14).

»Ustava iz leta 1963 je v 63. členu določala **svobodno izbiro poklica in zaposlitve**. Leta 1965 je bil sprejet še splošni zakon o organizaciji in financiranju zaposlovanja in to je pomenilo novo etapo v razvoju poklicnega usmerjanja mladine in odraslih pri nas. Istega leta je bila v Celju 3. skupščina slovenske sekcije za poklicno usmerjanje in se je na tej skupščini preimenovala v **Slovensko združenje za poklicno usmerjanje**. Zastavili so nekaj pomembnih ciljev: sistematično spremljanje mladine, ki je končala OŠ, vzbuditi zanimanje pristojnih za financiranje nadaljnjega izobraževanja nadarjenih iz slabše gospodarsko stoječih družin, povezava s kadrovskimi službami zaradi strokovnih izdelav analiz delovnih mest, izdelava metodologije poklicnega usmerjanja duševno in telesno prizadetih« (Šlibar, 2015, str. 4).

»V strokovnem pogledu je za delovanje zavodov za zaposlovanje prelomno leto 1968. Tega leta so strokovni delavci zavodov za zaposlovanje začeli pripravljati **enotni program dela službe za zaposlovanje**. Do konca leta so ga pripravili za obravnave na strokovnih komisijah za posamezna področja, v naslednjih letih pa so ga postopoma vpeljevali na vsa področja dela. Ta enotni program dela namreč ni bil koncipiran le kot letni program dela, ampak kot enotna

metodologija dela za vsa področja delovanja službe za zaposlovanje. Bil je sestavljen tako, da je zahteval in omogočal dograjevanje zaradi novih strokovnih dognanj, ekonomskih, organizacijskih, tehnoloških in drugih sprememb« (Šlibar, 2015, str. 3).

»Leta 1975 je Združenje za poklicno usmerjanje štelo okoli 700 članov. Pogrešali so predvsem člane iz delovnih organizacij (industrije). Ponovno so se preimenovali in to v **Društvo za poklicno usmerjanje**. V tistih časih se je začelo krepiti **Društvo kadrovskih delavcev** in tako se je počasi Društvo za poklicno usmerjanje zlilo vanj in ni več obstajalo kot samostojno društvo« (Šlibar, 2015, str. 3-4).

Osemdeseta leta

»Sledila je šolska reforma, ki je uvedla **usmerjeno izobraževanje**« (Niklanovič, 2011, str. 14) »(1981- 1987)« (Slovenski šolski muzej, 2018). »Sam strokovni koncept poklicnega usmerjanja se sicer ni bistveno spremenil, vendar je bila ta dejavnost postavljena v nov kontekst. V tem kontekstu so nosilci takratne politike pričeli jasno izražati pričakovanja, da bodo službe za poklicno usmerjanje **usmerjale učence v vnaprej določene šole in izobraževalne programe**« (Niklanovič, 2011, str. 14).

»Usmerjeno izobraževanje ni bilo nikdar dobro sprejeto s strani šol, svetovalcev, učencev, staršev in gospodarstva. Slabosti so se kopičile, kar je privedlo do ponovnega širjenja gimnazij in končno do ukinitve nepopularnega usmerjenega izobraževanja. V obdobju usmerjenega izobraževanja so odločevalci, uporabniki in širša javnost **pričeli poklicno usmerjanje povezovati z usmerjenim izobraževanjem**. Kljub poskusom se dejavnost poklicnega usmerjanja ni mogla otresti negativne konotacije, ki jo je dobila v času usmerjenega izobraževanja. Zato je bilo staršem, strankam, delodajalcem, oblikovalcem politike in drugim pogosto težko pojasniti, da pri usmerjanju ne gre za 'kanaliziranje' mladih v tiste poklice, ki so trenutno ali kratkoročno na trgu dela najbolj deficitarni. Koncept usmerjanja je sprožal prikrito, občasno pa tudi odkrito nasprotovanje svetovalnih delavcev, ki so poudarjali, **da so svetovalci in ne usmerjevalci**. V strokovnih krogih so se pričele razprave, da bi bilo potrebno naziv te dejavnosti spremeniti. Kot najbolj sprejemljiv se je zdel izraz poklicna orientacija« (Niklanovič, 2011, str. 14).

Devetdeseta leta

»Vendar pa usmerjeno izobraževanje ni bil edini dejavnik, ki je botroval spremembi naziva od poklicnega usmerjanja v **poklicno orientacijo**. Sporen je bil namreč že sam izraz usmerjanje. Izraz usmerjanje namreč implicira, da obstaja na eni strani nekdo, ki usmerja (usmerjevalec), na drugi pa nekdo, ki je usmerjan (stranka). To je sprva motilo predvsem mlajše generacije svetovalcev, ki so zaključili študijske programe (psihologija, socialno delo ipd.) v katerih se je takrat, pod vplivom humanistične psihologije, predvsem Carla Rogersa, uveljavil **nedirektivni pristop k svetovanju**. Svetovalci, predvsem pa nove generacije svetovalcev, ki so prihajali iz fakultet, se niso več videli v vlogi eksperta, ki stranki pove kaj naj le-ta naredi, ampak v vlogi svetovalca, ki posamezniku **pomaga pri poklicnem razvoju in sprejemanju njegovih odločitev**« (Niklanovič, 2011, str. 14).

»V istem času so se družbene vrednote začele odmikati od socialističnega pojmovanja, da naj država ureja življenje ljudi, ampak se je začel poudarjati **individualizem**, pomen večje

avtonomnosti in odgovornosti posameznika za svoje odločitve. To pojmovanje se je dokončno uveljavilo po osamosvojitvi Slovenije« (Niklanovič, 2011, str. 15).

»Vsi ti premiki so pripeljali do tega, da se je v drugi polovici devetdesetih namesto izraza poklicno usmerjanje začel uveljavljati izraz poklicna orientacija. Izraz poklicna orientacija se je najprej uveljavil v Zavodu RS za zaposlovanje (Projekt Prenova poklicnega usmerjanja v obdobju 1996-1998), ki je storitve poklicne orientacije namenil **tudi brezposelnim**« (Niklanovič, 2011, str. 15).

Po osamosvojitvi se je s spremembo družbene ureditve in posledično večjemu številu brezposelnih oseb na Zavodu za zaposlovanje marsikaj spremenilo. Uporabniki poklicne orientacije so počasi postale predvsem brezposelne osebe.

»Izraz poklicno usmerjanje ni bil primeren za delo z brezposelnimi in to je pospešilo uvedbo novega izraza, ki je bil uveden tudi v takratni Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti in Statut Zavoda RS za zaposlovanje. Zavod je v tistem obdobju razvil in v prakso uvedel vrsto novih oblik dela, ki so podpirale bolj **aktivno vlogo posameznika v procesu poklicnega razvoja**. To so skupinske oblike razvoja kariere, skupinske oblike usposabljanja za večšine iskanja zaposlitve, računalniški pripomočki za načrtovanje kariere itn., ki prej niso bili poznani. Nove oblike dela so temeljile na drugačnem konceptu stroke, zato lahko trdimo, da pri spremembi naziva ni šlo zgolj za preimenovanje dejavnosti temveč **za spremembo koncepta stroke**« (Niklanovič, 2011, str. 15).

»Izraz poklicna orientacija se je vedno bolj uveljavljal **tudi v šolstvu**, kjer je kmalu tudi uradno nadomestil izraz poklicno usmerjanje. Kot uradni mejnik lahko vzamemo leto 1999, ko so bile objavljene smernice za delo šolskih svetovalnih služb v osnovni šoli (Programske smernice – Svetovalna služba v osnovni šoli, 2008) in smernice za delo šolskih svetovalnih služb v srednji šoli (Programske smernice – Svetovalna služba v gimnazijah, nižjih in srednjih poklicnih šolah ter strokovnih šolah in dijaških domovih, 2008). Smernice so bile potrjene s strani takratnega Nacionalnega kurikularnega sveta in so še danes v veljavi« (Niklanovič, 2011, str. 15).

»Od leta 1999 nobena institucija svoje dejavnosti več ne imenuje poklicno usmerjanje, kar pomeni, da uradno ta izraz ni več v uporabi. Občasno ga sicer še danes slišimo, kar pa lahko predvsem pripišemo nepoznavanju« (Niklanovič, 2011, str. 15).

»Prednosti izraza poklicna orientacija je v tem, da nima negativne konotacije povezane z usmerjenim izobraževanjem. Prednost je tudi v tem, da **ne implicira pasivne vloge**, ki pritiče tistemu, ki je usmerjan. Odraža sodobnejši koncept stroke in je bolj primeren za delo z odraslimi« (Niklanovič, 2011, str. 15).

Po letu 2000

»Nekoč je šlo za sprejem dveh pomembnih odločitev, izbiro pravega poklica in s tem povezane prave izobraževalne poti ter izbiro dobre službe za celotno delovno dobo. Cilj poklicnega usmerjanja je bil posameznika usmeriti v tako odločitev, ki bo ustrezala njegovim lastnostim in željam ter zahtevam določenega izobraževalnega programa oziroma delovnega mesta. Iskanje povezave med posameznikovimi lastnostmi in zahtevami izobraževalnega

programa oziroma delovnega mesta je še vedno del vseživljenjske karijerne orientacije, hkrati pa se uveljavlja pogled, da posameznik na karierni poti **sprejema odločitve nenehno** – posamezna odločitev pa vpliva le na del posameznikove kariere« (Ažman idr, 2014, str 8).

»V družbeno in gospodarsko bolj predvidljivih časih je stroka s poklicnim usmerjanjem posamezniku pomagala pri izbiri ustreznega izobraževanja in poklica ter pri vstopu na trg dela, v današnjem času hitrih sprememb pa govorimo o **vseživljenjski karierni orientaciji**, ki posamezniku pomaga, da se usposobi za načrtovanje in vodenje kariere. Sprememba poimenovanja ponazarja prehod od tradicionalnega k sodobnemu pogledu na Kariero« (Ažman idr, 2014, str. 8).

»Izraz **karierna orientacija** se v gradivih in dokumentih EU uporablja od leta 2004. Karierna orientacija je opredeljena v dokumentu EU (April, 2004) *Resolucija sveta in predstavnikov držav članic, znotraj Sveta za povečevanje vpliva in moči politik, sistemov in praks v okviru vseživljenjskega svetovanja v Evropi*« (Niklanovič, 2007, str. 11).

»Resolucija sprejema definicijo, ki je bila predhodno dogovorjena med Evropsko komisijo in OECD: Orientacija se v kontekstu vseživljenjskega učenja nanaša na vrsto aktivnosti, ki državljanom v vseh starostnih obdobjih in na katerikoli točki njihovega življenja omogoča identifikacijo njihovih sposobnosti, kompetenc in interesov za sprejemanje odločitev na področju izobraževanja, usposabljanja in izbire poklica. Poleg tega jim omogoča vodenje svojih življenjskih poti v učenju, delu in drugih okoljih, v katerih se teh kompetenc in sposobnosti naučijo in/ali jih uporabljajo« (Niklanovič, 2007, str. 11).

»Leta 2005 se je Slovenija vključila v projekt National Guidance Policy Forums – NGPF, ki je bil financiran s strani evropskega Programa skupnih akcij. V okviru tega projekta je bil ustanovljen prvi slovenski Forum za karierno orientacijo. V projektu smo se prvič srečali z novo evropsko definicijo vseživljenjske karijerne orientacije. Dokumenti takratne Evropske ekspertne skupine za vseživljenjsko orientacijo (European Expert Group for Lifelong Guidance – EGLG), ki je skrbela za strokovno podporo evropski resoluciji, so jasno poudarjali, da nova definicija združuje **poklicno, izobraževalno in osebno orientacijo**. Bilo je jasno, da je naš izraz poklicna orientacija ožje definiran in zato ni ustrezen prevod za 'career guidance'. Ta problem je obravnaval slovenski Nacionalni forum za karierno orientacijo in sprejel odločitev, da se kot prevod termina 'career guidance' uporablja izraz **karierna orientacija**« (Niklanovič, 2007, v Niklanovič, 2011, str.).

»Kasneje se je uveljavil izraz 'lifelong career guidance', ki ga prevajamo kot **vseživljenjska karierna orientacija**« (Niklanovič, 2011, str. 15-16).

V zadnjih letih »se je v Sloveniji uporaba izraza karierna orientacija in vseživljenjska karierna orientacija razširila. Leta 2009 je bilo ustanovljeno strokovno **Društvo za karierno orientacijo - DKOS**. Leta 2010 je bil sprejet Zakon o urejanju trga dela, ki to dejavnost konsistentno imenuje vseživljenjska karierna orientacija« (Niklanovič, 2011, str. 16).

Avtorji Terminološkega slovarčka karijerne orientacije 2011 (predstavniki različnih strok, ki delujejo na področju karijerne orientacije) so sprejeli odločitev, »da se v Sloveniji poleg izraza karierna orientacija v enakem pomenu uporablja tudi izraz **karierno svetovalno delo**, saj v nekaterih inštitucijah svoje dejavnosti ne imenujejo orientacija temveč svetovanje« (Niklanovič, 2011, str. 16).

V zadnjih dvajsetih letih se je **mreža izvajalcev kariernega svetovanja precej razširila**.

Poleg Zavoda za zaposlovanje, osnovnih in srednjih šol ter kadrovskih služb podjetij so se z aktivnostjo karierne orientacije pričeli ukvarjati še: »karierna središča na univerzah, svetovalna središča ISIO (Andragoški centri), koncesionarji Zavoda za zaposlovanje, partnerji s področja zaposlovanja (delodajalci, zbornice), nekateri delodajalci za svoje zaposlene, zasebne agencije, lokalne skupnosti, nevladne organizacije, mladinski centri, projekti« (Niklanovič, 2017).

Enotne strokovne definicije karierne orientacije ni. **Definicija**, navedena v Terminološkem slovarčku karierne orientacije 2011, jo opredeljuje kot: »Karierna orientacija se nanaša na storitve ali službe in dejavnost, ki pomagajo posameznikom sprejemati odločitve o izobraževanju, usposabljanju in poklicu ter jim omogočajo vodenje njihovih življenjskih poti v učenju, delu in drugih okoljih« (Kohont idr., 2011, str. 22).

Karierna orientacija **je primerna in potrebna pri** odločanju za poklic, odločanju za izobraževanje, odločanju za zaposlovanje, iskanju zaposlitve, na delovnem mestu (shajanje s sodelavci, zahteve delovnega mesta, stres na delovnem mestu, karierni prehodi znotraj podjetja), ob kariernih spremembah (izguba službe, odločanju za iskanje nove zaposlitve), ob osebnih spremembah, pri procesih razvoja kadrov ter tudi ob upokojevanju (Gabor, 2017).

Literatura

- Ažman, T., Dizdarević, M., Kohont, A., Lovšin, M., Niklanovič, S., Sazanov, U., Stritar, I., Usar, K., Vilič Klenovšek, T. in Zaviršek, D. (2014). *Moja kariera: informacije za otroke, učence, dijake, študente, mlade in odrasle, starše in strokovne delavce*. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.
- Gabor, P. (2017). *Karierna orientacija kot stroka*. (PowerPoint). Ljubljana: Zavod RS za zaposlovanje (Modularno usposabljanje kariernih svetovalcev-MUKS).
- Hartung, P. in Blustein, D. (2002). Reason, intuition, and social justice: Elaborating on Parson's career decision-making model. *Journal of Counseling and Development*, 80(1), 41-47.
- Hershenson, D. B. (2016). Historical perspectives in Career Development Theory. V I. Marini in M.A. Stebnicki (ur.), *The Professional Counselor's Desk Reference* (str. 255-259). New York: Springer Publishing Company.
- Kohont, A., Tacer, B., Hrovatič, D., Urbanc, K., Vidmar, T., Toličič Drobež, Ž., Jelenc Krašovec, S., Pečjak, S., Jurišević, M., Niklanovič, A., Dedić, S., Bučar Markič, S. (2011). *Terminološki slovarček 2011*. Ljubljana: Zavod RS za zaposlovanje.
- Leahy, M.J., Rak, E. in Zanskas, S.A. (2016). A Brief History of Counseling and Specialty Areas of Practice. V I. Marini in M.A. Stebnicki (ur.), *The Professional Counselor's Desk Reference* (str. 3-8). New York: Springer Publishing Company.
- Niklanovič, S. (2007). *Pregled politike karierne orientacije v EU: Resolucija o karierni orientaciji*. Ljubljana: Zavod RS za zaposlovanje.
- Niklanovič, S. (2011). Uvod. V A. Kohont, B. Tacer, D. Hrovatič, K. Urbanc, T. Vidmar, Ž. Toličič Drobež, S. Jelenc Krašovec, S. Pečjak, M. Jurišević, S. Niklanovič, S. Dedić, in A. Bučar Markič. *Terminološki slovarček 2011* (str. 5-18). Ljubljana: Zavod RS za zaposlovanje.
- Niklanovič, S. (2017). *Karierna orientacija kot stroka: zgodovinski oris*. (PowerPoint). Ljubljana: Zavod RS za zaposlovanje (Modularno usposabljanje kariernih svetovalcev-MUKS).
- Oman, I. (1976). *Teorija in praksa poklicnega usmerjanja*. Kranj: Založba moderna organizacija.
- Resolution on Strengthening Policies, Systems and Practices in the field of Guidance throughT life in Europe. (2004). CEDEFOP.
- Slovenski šolski muzej. (2018, 15. januar). Šolstvo na slovenskem skozi stoletja (do 1991): <http://www.ssolski-muzej.si/slo/exhibits.php?item=22>. Pridobljeno s <http://www.ssolski-muzej.si/slo/>
- Šlibar, Z. (2015). *Zgodovina poklicnega svetovanja*. (Interno gradivo). Ljubljana: Zavod RS za zaposlovanje.

Watts, A.G. (1996). Socio-political Ideologies in Guidance. V A.G. Watts, B. Law, J. Killen, J.M. Kidd, in R. Hawthorn. *Rethinking Career Education and Guidance: theory, policy and practice*. London in New York: Routledge.